Europeiska unionens
officiella tidning

SV
C-serien

C/2024/7056

4.12.2024

Resolution från Europeiska regionkommittén – om tillståndet i EU:s regioner och kommuner och de politiska riktlinjerna för Europeiska kommissionen 2024–2029

(C/2024/7056)

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉN (ReK) HAR ANTAGIT DENNA RESOLUTION MED BEAKTANDE AV

— sin årliga rapport om tillståndet i Europeiska unionens regioner och kommuner 2024, som ger de politiska beslutsfattarna på europeisk, nationell, regional och lokal nivå underlag och centrala rekommendationer om de mest akuta utmaningar som måste hanteras under EU:s mandatperiod 2024–2029,

— Monsförklaringen, ”Regionerna och kommunerna har förmågan att skapa en starkare, rättvisare och mer motståndskraftig framtid för Europa”, som antogs den 19 mars 2024 vid det tionde europeiska toppmötet för regioner och städer,

— resultatet av valet till Europaparlamentet den 6–9 juni 2024,

— den strategiska agendan 2024–2029, som antogs av Europeiska rådet den 27 juni 2024,

— de politiska riktlinjerna 2024–2029, som lades fram av Europeiska kommissionens tillträdande ordförande den 18 juli 2024,

— det förnyade protokollet om samarbete mellan Europeiska kommissionen och Europeiska regionkommittén av den 4 april 2024, särskilt artikel 3, enligt vilken ReK ska bidra till kommissionens arbetsprogram för det kommande året genom en resolution om sina huvudsakliga ståndpunkter, och

EFTERSOM följande centrala aspekter framhålls i 2024 års rapport om tillståndet i regionerna och kommunerna:

— 1. Medborgarnas förtroende för regionala och lokala myndigheter nådde sin högsta nivå år 2024, 60 %, vilket är den högsta nivån bland alla förvaltningsnivåer.

— 2. Regionerna och kommunerna ansvarar för att genomföra upp till 70 % av EU-lagstiftningen och står för 50 % av de offentliga investeringarna och 30 % av de offentliga utgifterna. De genomför också upp till 70 % av åtgärderna för att begränsa klimatförändringarna och 90 % av åtgärderna för att anpassa sig till dem.

— 3. Klimatförändringarnas konsekvenser kommer att vara asymmetriska, och kostnaden för klimatanpassning kommer att stiga till 120 miljarder euro vid en temperaturökning på 2 °C och till 200 miljarder euro per år vid en ökning på 3–4 °C. 70 % av EU:s befolkning berörs av årstidsbetingad vattenstress, och 30 % bor i områden med permanent vattenstress.

— 4. Genomförandet av den europeiska gröna given kommer att kräva ytterligare investeringar på 130 miljarder euro per år för miljöskydd och 350 miljarder euro per år för att uppnå en minskning av växthusgasutsläppen med 55 % senast 2030. Regioner med energiintensiva industrier kommer att behöva omfattande investeringar för att minska utsläppen av växthusgaser från tunga industrier, som står för 45 % av de totala utsläppen, och för att minska energikostnaderna.

— 5. Såsom framhålls i Draghirapporten om EU:s framtida konkurrenskraft kommer innovativa investeringar – även i offentliga tjänster såsom utbildning, hälso- och sjukvård, bostäder och sociala tjänster – samt institutionella reformer att behövas för en europeisk ren industriell giv som syftar till att uppnå konkurrenskraftiga industrier och arbetstillfällen av hög kvalitet.

— 6. De demografiska förändringarna sätter resiliensen i EU:s socioekonomiska struktur på prov, då det år 2040 förväntas finnas 17 miljoner färre människor i arbetsför ålder i EU:s regioner än år 2023. Det blir allt svårare för många regioner att locka och behålla talanger.

— 7. Landsbygden drabbas särskilt hårt, då befolkningen på landsbygden varje år minskar med omkring en miljon människor och 800 jordbruksföretag försvinner varje dag, vilket får till följd att jordbruksmark överges och risken för bränder ökar.

— 8. Sammanhållningspolitiken är EU:s viktigaste investeringspolitik och står för 13 % av de totala offentliga investeringarna i EU. De nuvarande programmen syftar till att betala ut nästan 378 miljarder euro i investeringar i olika sektorer, bl.a. företagsstöd, skapande av arbetstillfällen och förbättrad energieffektivitet, och samtidigt skapa 1,3 miljoner arbetstillfällen och höja EU:s BNP med 0,5 %.

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS (ReK) STÅNDPUNKT,

EU:s hållbara välstånd och konkurrenskraft

1. ReK instämmer i att bättre lagstiftning är avgörande för att stärka konkurrenskraften och välståndet i vår union. Aktiv subsidiaritet och de lokala och regionala myndigheternas fulla deltagande sörjer för den demokratiska representation och den erfarenhet som krävs för att förbättra EU:s regelverk.

2. Kommittén stöder förslagen i Draghirapporten om EU:s framtida konkurrenskraft om att tillämpa subsidiaritetsprincipen på ett smart och aktivt sätt, vilket innebär att man minskar regelbördan för företagen och de offentliga myndigheterna i EU på vissa områden och stärker styrningen på EU-nivå på andra områden. Detta innebär också att man måste stärka den administrativa kapaciteten på nationell, regional och lokal nivå.

3. För att främja lämplig aktiv subsidiaritet bör inverkan på de regioner som omfattas av artikel 174 i EUF-fördraget systematiskt bedömas när man analyserar EU-lagstiftningen, som en del av de territoriella konsekvensbedömningarna.

4. ReK anser att man i det nya interinstitutionella avtalet om förenkling och bättre lagstiftning, inom så känsliga områden som den gemensamma jordbrukspolitiken, bör ta hänsyn till att EU:s regleringsprocess och styrning är av flernivåkaraktär. Kommittén vill delta aktivt i förhandlingarna om det nya avtalet och i dess genomförande.

5. Kommittén efterlyser en avsevärd förbättring av villkoren för att driva företag i EU. Konkurrenskraftskontroller och tester för små och medelstora företag skulle kunna bidra till att minska regelbördan för dessa företag.

6. ReK anser att regionerna bör ha större inflytande vid genomförandet av EU:s politik för den digitala omställningen. De regionala myndigheterna bör ges ökad tillgång till beslutsprocesser i digitala infrastrukturprojekt, så att de kan anpassa politiken till lokala behov och sörja för en rättvis digital omvandling i stads- och landsbygdsområden.

7. ReK stöder helhjärtat målet att främja investeringar för att finansiera den gröna och den digitala omställningen och tillgodose därav följande arbetsmarknads- och kompetensbehov. En bättre mobilisering av privata resurser är nödvändig.

8. Kommittén framhåller vikten av att upprätthålla ambitionen i den europeiska gröna given, och betonar att detta måste gå hand i hand med ekonomisk konkurrenskraft. Vi stöder en påskyndad omställning till ren och tillförlitlig energi till skäliga priser, bl.a. genom att man inrättar regionala och lokala gemensamma kontaktpunkter för att hjälpa hushåll, jordbruksföretag samt små och medelstora företag i omställningen. De regionala myndigheterna bör dessutom ges stärkt beslutsförmåga och ökad tillgång till direkt finansiering för projekt för förnybar energi, vilket säkerställer lokal anpassning till specifika regionala behov. Ett flexibelt regelverk skulle ytterligare stärka regionerna när det gäller att leda den gröna omställningen.

9. ReK påminner EU:s ledare om att regioner och kommuner endast kan blomstra på en välfungerande inre marknad som möjliggör innovation genom rättvis konkurrens och att detta också är beroende av en fullständigt fri rörlighet utan inre gränser inom Schengenområdet. Den nya kommissionen uppmuntras att bygga vidare på de rapporter som nyligen utarbetats av Enrico Letta och Mario Draghi genom att föreslå åtgärder som fördjupar den inre marknaden och på så sätt stärka EU:s konkurrenskraft i den gröna och den digitala omställningen, så att omställningarna blir rättvisa för alla regioner i EU.

10. Stöd till gränsöverskridande rörlighet, tjänster och infrastrukturprojekt på den inre marknaden är en hörnsten för tillväxt och konkurrenskraft, vilket även innebär att budgeten för europeiskt territoriellt samarbete måste öka i framtiden. I synnerhet bör man prioritera att slutföra väsentliga korridorer och projekt inom det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) som är av avgörande betydelse för regionernas ekonomiska utveckling och för att den gröna omställningen ska kunna genomföras.

11. Kommittén välkomnar den aviserade rättsakten om den cirkulära ekonomin, vars syfte är att skapa efterfrågan på sekundära kritiska råvaror och en inre marknad för avfall. Regionerna och kommunerna bör vara fullt delaktiga, särskilt genom offentlig upphandling och sin roll i avfallsminskning, avfallshantering, stärkande av lokala företag och främjande av beteendeförändringar.

12. ReK efterlyser ett snabbt fullbordande av den europeiska hälsounionen, för att främja gränsöverskridande hälso- och sjukvårdssamarbete. Vi upprepar vår efterlysning av stresstester av hälso- och sjukvårdssystemen, inbegripet beredskaps- och förebyggandeplanen för gränsöverskridande regioner.

13. Kommittén efterlyser en fullt integrerad och sammanlänkad europeisk energiunion för att öka EU:s tillgång till ren, tillförlitlig och ekonomiskt överkomlig energi, minska energiförbrukningen, bättre tillgodose lokala behov och sörja för skäliga priser för medborgare och företag.

14. ReK framhåller behovet av att underlätta genomförandet och tillväxten av gränsöverskridande offentliga tjänster inom nyckelområden såsom interoperabilitet och elektroniska dokumenttjänster samt interregionalt samarbete, benchlearning och datautbyte för e-förvaltning.

15. Kommittén stöder kommissionens fokus på säker och tillförlitlig artificiell intelligens (AI) på grundval av en tydlig ram med etiska krav, och kommunerna och regionerna bör bli fullt delaktiga i tillämpningen av den. Vi framhåller behovet av att ta itu med konsekvenserna av en eventuell ”AI-klyfta”.

EU:s försvar och säkerhet

16. Kommittén stöder inrättandet av en europeisk inre försvarsmarknad, eftersom försvarsindustrin spelar en viktig roll för den ekonomiska utvecklingen i vissa europeiska regioner.

17. Resilient transportinfrastruktur är avgörande för säkerhet och försvar. Vi efterlyser ett kraftfullt politiskt och finansiellt åtagande om att undanröja gränsöverskridande länkar som saknas på europeisk, nationell och regional nivå för att även möjliggöra dubbel användning av TEN-T för civila och militära ändamål.

18. ReK stöder förslaget om en europeisk strategi för inre säkerhet. Regionerna och kommunerna är nyckelaktörer som kopplar samman EU-lagstiftningen med den lokala och regionala säkerhetspolitiken, inbegripet åtgärderna för att bekämpa organiserad brottslighet, narkotika- och människosmuggling och andra säkerhetshot.

Stödja människor och stärka vår socioekonomiska modell

19. En förstärkt och förbättrad sammanhållningspolitik efter 2027, som är tillgänglig för alla regioner, är avgörande för att hjälpa EU:s kommuner och regioner att hantera den gröna, den digitala och den demografiska omvandlingen, så att ingen lämnas utanför och EU:s konkurrenskraft säkerställs.

20. ReK efterlyser en enklare, mer fokuserad och synligare sammanhållningspolitik, och motsätter sig bestämt alla försök att centralisera den. De lokala och regionala myndigheternas deltagande i utformningen och genomförandet av politiken är avgörande för att målen om social, ekonomisk och territoriell sammanhållning ska kunna uppnås. De fastställda principerna om delad förvaltning, flernivåstyre, partnerskap och en regional eller platsbaserad strategi måste därför fungera som vägledning för sammanhållningspolitiken efter 2027.

21. Målen för Fonden för en rättvis omställning bör fortsätta att eftersträvas i den framtida sammanhållningspolitiken inom ramen för den fleråriga budgetramen efter 2027. För en framgångsrik rättvis omställning krävs en territoriellt lyhörd strategi, baserad på partnerskap, med vederbörlig hänsyn tagen till regionala industriella ekosystem.

22. Kommittén betonar fordonssektorns betydelse för EU:s ekonomi. Fordonssektorn sysselsätter 13,8 miljoner européer och står för 7 % av EU:s BNP. ReK efterlyser därför en övergripande strategi för en rättvis och hållbar omställning i regioner med fordonsindustri samt för kolregioner eller regioner som är beroende av andra energiintensiva sektorer, som fortsatt kommer att behöva EU-stöd för att kunna genomföra sin omställning. Vi konstaterar att olika tillverkningsrelaterade och marknadsdrivna utmaningar kan göra det svårt för europeiska biltillverkare att nå de strängare koldioxidutsläppsmål för bilparkerna som träder i kraft 2026, och uppmanar med kraft kommissionen att överväga en mer gradvis strategi och en tidigare översyn av den berörda lagstiftningen, redan 2025, för att ge europeiska biltillverkare tillräckligt med tid för att anpassa sig. Vi betonar samtidigt vikten av hållbar transportinfrastruktur och stöder en förstärkning av den klimatvänliga mobiliteten som helhet.

23. ReK betonar att de lokala och regionala myndigheterna ofta tillhandahåller viktiga mobilitets- och transporttjänster för att förbinda alla områden genom att se till att stads-, rand- och landsbygdsområden har lika tillgång till den inre marknaden och erbjuda ekonomiskt överkomliga och hållbara mobilitetslösningar.

24. ReK understryker att turismsektorn är en viktig ekonomisk verksamhet i EU, som står för 10 % av EU:s BNP och har en avsevärd inverkan på den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och den sociala utvecklingen. Turismen måste ställa om i riktning mot hållbarhet, vilket kräver en stödjande strategi från EU:s sida.

25. Kommittén noterar det förnyade politiska åtagandet för den europeiska pelaren för sociala rättigheter och främjandet av jämlikhet samt löftena om att ta itu med frågan om energieffektivitet och bostäder till skälig kostnad genom handlingsplanen för skäliga energipriser och den föreslagna europeiska investeringsplanen för hållbara bostäder till skälig kostnad.

26. Demografiska förändringar, avfolkning, överbefolkning, åldrande och kompetensflykt måste hanteras genom en uppsättning offentliga åtgärder till stöd för ”rätten att stanna kvar” genom att man får talanger att stanna och lyckas locka kvalificerad arbetskraft. ReK stöder initiativ för att förbättra lagliga migrationsvägar som ett sätt att tillgodose lokalsamhällenas kompetensbehov. Vi efterlyser detaljerade och heltäckande strategier och tillräckliga resurser för migranters inkludering och integration i de europeiska samhällena.

27. ReK efterlyser ökat stöd för utvecklingen av medborgarnas digitala färdigheter samt ekonomiskt stöd till kommuner och regioner för digitalisering av de offentliga tjänsterna i syfte att bibehålla lika tillgång för medborgarna till nya verktyg för ekonomisk utveckling och social delaktighet.

28. Till förmån för hållbara bostäder till överkomliga priser efterlyser ReK en förenkling av de administrativa förfarandena för att få tillgång till EU-stöd för energirenovering.

Slå vakt om vår livskvalitet: livsmedelstrygghet, vatten och natur

29. Kommunerna och regionerna är viktiga partner när det gäller att främja hälsosamma och hållbara livsmedelssystem, och vi uppmanar återigen till att offentliggöra ramlagen om hållbara livsmedelssystem utan ytterligare dröjsmål.

30. Kommittén välkomnar åtagandet att stödja familjejordbruk och generationsskifte, att belöna jordbrukarna för bevarande av den biologiska mångfalden och de naturliga ekosystemen, att stärka jordbrukarnas konkurrenskraft och att skydda dem mot otillbörliga handelsmetoder. Skäliga inkomster för jordbrukare är avgörande för att bromsa avfolkningen av landsbygden och övergivandet av mark och för att säkerställa en livskraftig och attraktiv landsbygd samt uppnå målen i Agenda 2030. Jordbruksregioner som står inför unika utmaningar på grund av vattenbrist och klimatförändringar bör ges särskild uppmärksamhet, med särskilt stöd för forskning om torkhärdiga grödor och effektiv bevattningsteknik.

31. Kommittén anser att det krävs ökade budgetanslag till jordbruksfonderna EGFJ och Ejflu i nästa budgetram i samband med den framtida reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. De sociala grundvillkoren för stöd inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken måste också avskaffas. De skärpta stödvillkoren (GAEC-normerna) måste bli färre och förenklas, och miljösystemen måste avskaffas. Detta skulle innebära att 23 % av anslagen inom den gemensamma jordbrukspolitikens första pelare kan ges som direktstöd utan att det ställs ytterligare krav för att beviljas stöd.

32. Regionerna bör spela en större roll i förvaltningen av den framtida gemensamma jordbrukspolitiken i linje med de territoriella och sektoriella särdragen, så att det utarbetas politiska åtgärder och stöd som anpassats till de specifika områdena.

33. Man bör använda den aviserade pakten för fisket och haven för att förbättra genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken och bättre involvera regionerna i bevarandet och förvaltningen av havsresurser, fiske och vattenbruk.

34. Kommittén framhåller den blå ekonomins roll när det gäller att ta itu med de utmaningar som klimatförändringarna, utfasningen av fossila bränslen och konkurrenskraften innebär, och välkomnar kommissionens avsikt att lägga fram en strategi för den maritima industrin och en europeisk hamnstrategi.

35. ReK välkomnar den aviserade europeiska strategin för vattenresiliens, och efterlyser ökat stöd till regioner och kommuner när det gäller att ta itu med vattenbrist och vattensäkerhet, hantera skadliga översvämningar och återställa naturliga vattenkretslopp i linje med geografin, klimatet och de socioekonomiska strukturerna på lokal nivå.

36. Kommittén efterlyser en resultattavla för sårbarheter i den framtida sammanhållningspolitiken, eftersom regionerna har asymmetriska behov när det gäller anpassning till klimatförändringarnas effekter på naturtillgångar och byggda tillgångar, ekonomisk verksamhet, medborgarnas hälsa och samhällslivet, vilket är fallet i regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, i enlighet med artikel 174 i EUF-fördraget.

Skydda vår demokrati och upprätthålla våra värden

37. Kommittén uttrycker sitt stöd för insatserna för att uppnå jämlikhet för alla, och erbjuder sig att bidra till en ny jämställdhetsstrategi. ReK upprepar sitt åtagande att ytterligare främja den europeiska demokratin på gräsrotsnivå, bl.a. genom att samarbeta med ungdomar. Vi efterlyser ett närmare samarbete med kommissionen när det gäller att organisera lokala dialoger med medborgarna, bl.a. genom det europeiska nätverket för regionala och lokala fullmäktigeledamöter och nätverket för unga folkvalda politiker.

38. ReK framhåller regionernas och kommunernas nyckelroll när det gäller att upprätthålla och övervaka rättsstatsprincipen, som är en hörnsten i den lokala och nationella demokratin, som Europeiska unionen bygger på och som utgör en garanti för stabilitet för medlemsstaterna och jämlikhet för Europeiska unionens medborgare.

39. Kommittén vill delta aktivt i det föreslagna europeiska demokratiförsvaret, eftersom regionerna och kommunerna kan bidra till att upptäcka och proaktivt motverka desinformation och informationsmanipulering.

Europa i världen

40. ReK framhåller sitt orubbliga stöd för Ukraina och dess lokala och regionala myndigheter, särskilt genom den europeiska alliansen av kommuner och regioner för att återuppbygga Ukraina.

41. Utvidgningen är en katalysator för reformer och måste förbli meritbaserad. EU måste stödja de regionala och lokala förvaltningsnivåerna när det gäller att stärka demokratin, rättsstatsprincipen, respekten för de mänskliga rättigheterna, decentraliseringen och kampen mot korruption, bl.a. genom ReK:s gemensamma rådgivande kommittéer och arbetsgrupper. Vi efterlyser tillräckliga EU-resurser för att förbereda utvidgningsländerna för de nödvändiga reformerna inför EU-anslutningen, med särskilt fokus på kapacitetsuppbyggnad och ömsesidigt lärande för lokala och regionala myndigheter.

42. Kommittén betonar behovet av att stärka den territoriella dimensionen av samarbetet mellan EU och Medelhavsområdet, bl.a. genom församlingen för regionala och lokala myndigheter i EU och Medelhavsområdet (Arlem).

43. ReK kommer att fortsätta att främja regionernas och kommunernas globala roll i klimatpolitiken och politiken för biologisk mångfald genom klimatdiplomatiska åtgärder på lokal och regional nivå samt i relevanta FN-organ och FN-ramar.

Uppnå resultat tillsammans och förbereda vår union för framtiden

44. ReK betonar behovet av att anpassa EU:s styrningsstrukturer och styrningsprocesser till framtidens utmaningar, inte minst utsikterna till en framtida utvidgning, och att stärka EU:s konkurrenskraft. Kommittén är övertygad om att ändringar av EU-fördragen är oundvikliga om unionen ska bli redo för framtiden, och vill delta fullt ut i eventuella framtida ändringar av EU-fördragen. Under tiden åtar sig ReK att optimera den nuvarande ramen för att bättre involvera regionerna och kommunerna i EU:s lagstiftningsarbete.

45. ReK välkomnar åtagandet om en modern EU-budget som bygger på fokus, enkelhet, inverkan, respekt för rättsstatsprincipen och tillräckliga resurser, och uppmanar därför kommissionen att beakta regionernas och kommunernas förslag beträffande den fleråriga budgetramen efter 2027. Vi upprepar att EU:s budget måste stödja platsbaserad politik, och betonar att de nationella planerna måste respektera flernivåstyret och partnerskapsprincipen.

46. Kommittén uppmanar därför alla EU-institutioner att tillsammans verka för ett EU som är NÄRMARE sina medborgare, STARKARE när det gäller att bemästra de industriella omställningarna och förbättra EU:s konkurrenskraft, mer SAMMANHÅLLET genom att ingen människa och ingen ort lämnas utanför och mer AMBITIÖST när det gäller att se till att den framtida EU-budgeten är ändamålsenlig.

Bryssel den 9 oktober 2024.

Vasco ALVES CORDEIRO
Europeiska regionkommitténs ordförande